

Kirkuk University Journal: Humanity Studies

مَجَلَّةُ جَامِعَةِ كَرْكُوكَ لِلدِّرَاسَاتِ الْإِنْسَانِيَّةِ

ISSN P: 1992-1179

ISSN E: 3107-3360

The National Voice in the Tradition of Folk Poetry: A Study of Patriotism and National Belonging in Asi Ismail Tuzlu's *National Poems and Quatrains*

Dr. Murtadha Haydar Ezzat

University of Kirkuk College of Education for Humanities Department of Turkish Language

murtazahaydar@uokirkuk.edu.iq

Abstract Turkish folk poetry is rooted in a long-standing literary tradition that reflects the emotions, thoughts, and values of the people and transmits them across generations. It is characterized by a simple and accessible language that makes it understandable to a wide audience. In this context, the poet Asi Ismail Tuzlu, in his work *National Poems and Quatrains*, follows the conventions of this tradition, employing a clear and popular style that reflects the voice of the community.

The work is centered on two main themes: patriotism and national belonging. The homeland is not merely a geographical space but a concept that embodies the past, present, and future, representing the cultural identity and collective memory of the people. Images such as mountains, rivers, and cities appear in the poems as symbols of national identity and shared history. National belonging is associated with the idea of coexistence, where the poet emphasizes unity and solidarity while warning against division and fragmentation.

Tuzlu relies on the quatrain form, a traditional structure in Turkish folk poetry, which facilitates memorization and oral transmission across generations. Moreover, the simplicity of language and clarity of expression make his poetry accessible to a broad readership.

In conclusion, this work represents an important literary and social contribution within Turkish folk poetry, reinforcing values of national belonging and preserving the cultural identity of the Turkmen community, while linking the past, present, and future through a clear national vision.

Keywords: Folk poetry, National poetry, Asi Ismail Tuzlu, Patriotism, National belonging, Turkish folk literature.

الصوت الوطني في تقاليد الشعر الشعبي: دراسة في حب الوطن والانتماء القومي في كتاب
«القصائد والرباعيات الوطنية» لعاصي إسماعيل طوزلو

د. مرتضى حيدر عزت

جامعة كركوك كلية التربية للعلوم الإنسانية قسم اللغة التركية

الملخص : ينتمي الشعر الشعبي التركي إلى تقليد أدبي عريق يعكس مشاعر الناس وأفكارهم وقيمهم، وينقلها عبر الأجيال. ويتميز هذا الشعر بلغة بسيطة وواضحة تجعله قريباً من مختلف فئات المجتمع وسهل الفهم. وفي هذا السياق، يلتزم الشاعر عاصي إسماعيل طوزلو في كتابه «القصائد والرباعيات الوطنية» بخصائص هذا التراث، مستخدماً لغة شعبية وأسلوباً واضحاً يعكس روح المجتمع.

يرتكز هذا العمل على موضوعين رئيسيين هما: حب الوطن والانتماء القومي. إذ لا يُنظر إلى الوطن بوصفه مجرد مساحة جغرافية، بل باعتباره كياناً يجسد الماضي والحاضر والمستقبل، ويعبر عن الهوية الثقافية والذاكرة الجماعية للشعب. كما تظهر في القصائد رموز مثل الجبال والأنهار والمدن التي تمثل الهوية الوطنية والتاريخ المشترك. ويرتبط الانتماء القومي بفكرة العيش المشترك، حيث يؤكد الشاعر أهمية الوحدة والتضامن، ويحذر من آثار الانقسام والتفرقة.

ويعتمد طوزلو على بنية الرباعية الشعرية بوصفها شكلاً تقليدياً في الشعر الشعبي التركي، مما يسهم في سهولة حفظ القصائد وانتقالها عبر الأجيال. كما أن بساطة اللغة ووضوح الأسلوب يجعلان شعره متاحاً لشرائح واسعة من القراء.

وفي الختام، يمثل هذا العمل إسهاماً أدبياً واجتماعياً مهماً في إطار الشعر الشعبي التركي، إذ يعزز قيم الانتماء الوطني ويحافظ على الهوية الثقافية للمجتمع التركماني، كما يربط بين الماضي والحاضر والمستقبل برؤية وطنية واضحة.

الكلمات المفتاحية: الشعر الشعبي، الشعر الوطني، عاصي إسماعيل طوزلو، حب الوطن، الانتماء القومي، الأدب الشعبي التركي.

Halk Şiiri Geleneğinde Milli Ses, Asi İsmail Tuzlu'nun Milli Şiirler ve Dörtlükler Adlı Eserinde Vatan ve Millet Sevgisi Üzerine Bir İnceleme

Doç. Dr. Murtaza Haydar İzzet
Kerkük Üniversitesi
İnsani Bilimler Eğitim Fakültesi
Türk Dili Bölümü

Özet

Türk halk şiiri çok eski geleneğe bağlanarak ve bu gelenek, halkın duygularını ifade ederken ayrıca halkın değerlerini kuşaktan kuşağa taşır. Şiirler sade bir dille yazılır, bu yüzden herkes anlayabilir, işte şair Asi İsmail Tuzlu, *Milli Şiirler ve Dörtlükler* adlı kitabını bu geleneğe göre ve onun şiirleri halkın diliyle aynı zamanda halkın anlayabileceği üslupla yazılmıştır..

Bu eserde iki önemli konu bulunmaktadır. Birincisi vatan sevgisi, ikincisi millet sevgisidir. Vatan sadece bir toprak değil, vatan geçmişimiz, bugünümüz ve geleceğimizdir. Tuzlu'nun şiirlerinde dağlar, nehirler ve şehirler önemli semboller görülmektedir Bunlar milletin hatıralarını ve kimliğini gösterir, millet sevgisi ise birlikte yaşamak demek, şair, ayrılığın kötü olduğunu vurgular, birlik ve kardeşliğin güç verdiğini şiirlerinde bu temaları ele almıştır.

Tuzlu dörtlük biçimini kullanır, dörtlük, Türk halk şiirinin en bilinen biçimidir. Bu biçim ezberlemek için çok uygundur. Şiirler nesilden nesile böyle aktarılarak, Tuzlu'nun dili basit ve herkes bu şiirleri anlayabilmektedir.

Sonuç olarak bu eser edebiyat alanında ve Türk halk şiiri geleneğinde şairin işlediği konular Türkmen halkı için sosyo-kültürel açılarından bu tür çalışmalar oldukça önem taşımaktadır. Bu eser hem edebi hem de toplumsal bir eserdir. Tuzlu'nun şiirleri sadece geçmişe bakmaz, bugüne ve geleceğe de seslenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Halk şiiri, milli şiir, Asi İsmail Tuzlu, vatan sevgisi, millet sevgisi, Türk halk edebiyatı.

Giriş

Türk halk edebiyatı, sözlü gelenekten yazılı kültüre uzanan köklü bir birikime sahiptir. Bu birikim, yalnızca Türkiye'deki Türklerin değil, dünyanın farklı coğrafyalarında yaşayan Türk topluluklarının ortak mirasıdır. Irak Türkleri de bu mirasın önemli bir parçasıdır. Kerkük başta olmak üzere Irak'ın kuzeyinde yaşayan Türkler, yüzyıllar boyunca halk şiiri geleneğini yaşatmıştır. Bu topluluklarda dörtlük geleneği çok güçlüdür. Şiirler sözlü olarak nesilden nesile aktarılmıştır. Vatan sevgisi ve millet bilinci bu şiirlerin ana konularıdır (Köprülü, M. F., 1962, s. 45).

Irak Türklerinin halk şiiri geleneği kendine özgü bir yapıya sahiptir. Kerkük hoyratları ve mânileri bu geleneğin en bilinen örnekleridir. Hoyrat, dört dizeden oluşan bir nazım biçimidir. Dörtlüğe çok benzer. Kerkük Türkleri bu biçimi yüzyıllardır kullanmaktadır. Hoyratlarda vatan özlemi, ayrılık acısı ve millet sevgisi en çok işlenen konulardır (Elçin, Ş., 1993, s. 112). Bu şiirler, Irak Türklerinin zor coğrafi ve siyasi koşullarda kimliklerini korumalarına yardımcı olmuştur. Şiir onlar için hem bir ifade aracı hem de bir direniş biçimi olmuştur.

Türk halk şiirinde dörtlük çok önemli bir biçimdir. Dörtlük, dört dizeden oluşur. Ezberlemek kolaydır. Bu yüzden nesilden nesile aktarılır. Karacaoğlan, Yunus Emre ve Âşık Veysel gibi büyük halk ozanları bu geleneğin en güçlü temsilcileridir. Irak Türkleri arasında da güçlü ozanlar yetişmiştir. Bu ozanlar dörtlüklerle vatan sevgisini ve millet acısını dile getirmiştir (Sakaoğlu, S., 2004, s. 34). Dörtlükler bazen bir sevinci, bazen bir acıyı, bazen de bir vatanseverlik duygusunu anlatır. Bu biçim hem Anadolu'da hem de Irak'taki Türk topluluklarında ortak bir dil oluşturmuştur.

Asi İsmail Tuzlu bu geleneğin günümüzdeki temsilcilerinden biridir. Onun *Milli Şiirler ve Dörtlükler* adlı eseri, halk şiiri geleneğini milli bir duyguyla buluşturur. Tuzlu'nun şiirleri sade ve anlaşılırdır. Vatan ve millet sevgisi açık bir dille anlatılır. Bu eser, yalnızca Türkiye Türklerinin değil, Irak Türkleri dahil tüm Türk dünyasının milli duygularına seslenir (Artun, E., 2004, s. 78). Kerkük'ün ve Irak Türklerinin yaşadığı zorluklar, vatan ve millet kavramını daha da anlamlı kılar. Tuzlu'nun şiirlerindeki milli ses bu topluluklara da ulaşmaktadır.

Irak Türklerinin halk şiirinde vatan teması çok derin bir anlam taşır. Çünkü bu topluluklar yüzyıllar boyunca topraklarını korumak için mücadele etmiştir. Kerkük, Irak Türkleri için kutsal bir şehirdir. Bu şehir hem bir coğrafya hem de bir kimlik sembolüdür. Halk ozanları Kerkük'ü ve Irak Türklerinin acılarını şiirlerine taşımıştır (Boratav, P. N., 1973, s. 67). Aşık Veysel yurdunu ve toprağını şiirlerine taşıdığı gibi, Irak Türk ozanları da Kerkük sevgisini dörtlülere dökmüştür. Bu ozanların ortak özelliği halkın diliyle konuşmalarıdır.

Sonuç olarak bu çalışma, Asi İsmail Tuzlu'nun *Milli Şiirler ve Dörtlükler* adlı eserini hem Türk halk şiiri geleneği hem de Irak Türklerinin milli edebiyatı çerçevesinde incelemeyi amaçlamaktadır. Eserdeki vatan ve millet sevgisi temaları, dörtlük biçimi ve dil özellikleri ele alınacaktır. Bu inceleme, Türk halk edebiyatında ve Irak Türk edebiyatında milli duygunun nasıl ifade edildiğini ortaya koymak açısından büyük önem taşımaktadır (Oğuz, M. Ö., 2001, s. 89).

Asi Tuzlu'nun Hayatı

Asi Tuzlu, 1953 yılında Tuzhurmatu'nun Mulla Sefer Mahallesi'nde doğmuştur. Edebi bir aile içinde büyümüştür. "Tuzlu" takma adını şiir

dünyasında kullanmıştır. İlk ve orta öğrenimini Tuzhurmatu'da tamamlamıştır. 1972 yılında Kerkük'e gitmiş ve Tisin semtinde 11 yıl yaşamıştır. Liseyi bitirdikten sonra tekrar Tuzhurmatu'ya dönmüştür (Hürmüzlü, E., 2003, s. 88).

Askerlik görevini Kut vilayetinde yapmıştır. Bu sürede akşam eğitimi veren Kut Öğretmenler Enstitüsü'ne kayıt olmuş ve 1978 yılında mezun olmuştur. Mezuniyetinin ardından iki yıl Havice'de öğretmenlik yapmıştır. Daha sonra çeşitli nedenlerle görevinden ayrılmıştır. Bir süre Bağdat Radyosu Türkmençe Bölümü'nde çalışmıştır (Şükür, N., 1997, s. 52).

Asi Tuzlu, şiir yazmaya ilk öğrenim yıllarında başlamıştır. 1960'lı yıllarda hoyratlar yazmıştır. Her hafta bayrak törenlerinde kasideler okumuş ve öğrencilerden büyük ilgi görmüştür. Tisin'de yaşadığı dönemde komşusu olan şair Tisinli Recep Hasan Ali'den çok şey öğrenmiştir. Babası Emel de şairdir. Babası Türkmenenin yanı sıra Arapça şiirler de yazmıştır. Bu şiirler Kadisiye ve Dergi Cüdi dergilerinde yayımlanmıştır (Bayatlı, N., 2005, s. 117).

Asi Tuzlu'nun şiirleri ve yazıları pek çok yayın organında çıkmıştır. Yurt Gazetesi ve Kardeşlik Birliği Sesi'nde şiirleri, hoyratları, röportajları ve düz yazıları düzenli olarak yayımlanmıştır. Kut'ta çıkan Sanat Dergisi'nde de yazı ve şiirleri yer almıştır. Şiirlerini hem hece hem de serbest ölçüyle yazmıştır. Irak Edebiyatçılar Birliği ve Arap Edebiyatçılar Birliği üyesidir. 1970 yılında camilerde ve Hüseyiniye'lerde Kur'an-ı Kerim okumuştur. Güzel bir sese sahip olduğu bilinmektedir.

Şairin üç çocuğu vardır: Emel, Cinan ve Rana. 1989 yılından bu yana Tuzhurmatu Nüfus Dairesi'nde memur olarak çalışmaktadır. Şiir dışında

hat sanatıyla da ilgilenmektedir. Devletten hiçbir destek görmemiş, kiracı olarak yaşamını sürdürmüştür. Kendisine ait en bilinen sözü şudur: "Az konuşup çok işle." Şairin bugüne kadar basılmış kitabı bulunmamaktadır.

Asi Tuzlu, 1953 yılında Tuzhurmatu'nun Mulla Sefer Mahallesi'nde doğmuştur. Edebi bir aile içinde büyümüştür. "Tuzlu" takma adını şiir dünyasında kullanmıştır. İlk ve orta öğrenimini Tuzhurmatu'da tamamlamıştır. 1972 yılında Kerkük'e gitmiş ve Tisin semtinde 11 yıl yaşamıştır. Liseyi bitirdikten sonra tekrar Tuzhurmatu'ya dönmüştür (Hürmüzlü, E., 2003, s. 88).

Askerlik görevini Kut vilayetinde yapmıştır. Bu sürede akşam eğitimi veren Kut Öğretmenler Enstitüsü'ne kayıt olmuş ve 1978 yılında mezun olmuştur. Mezuniyetinin ardından iki yıl Havice'de öğretmenlik yapmıştır. Daha sonra çeşitli nedenlerle görevinden ayrılmıştır. Bir süre Bağdat Radyosu Türkmence Bölümü'nde çalışmıştır (Şükür, N., 1997, s. 52).

Asi Tuzlu, şiir yazmaya ilk öğrenim yıllarında başlamıştır. 1960'lı yıllarda hoyratlar yazmıştır. Her hafta bayrak törenlerinde kasideler okumuş ve öğrencilerden büyük ilgi görmüştür. Tisin'de yaşadığı dönemde komşusu olan şair Tisinli Recep Hasan Ali'den çok şey öğrenmiştir. Babası Emel de şairdir. Babası Türkmencenin yanı sıra Arapça şiirler de yazmıştır. Bu şiirler Kadisiye ve Dergi Cündi dergilerinde yayımlanmıştır (Bayatlı, N., 2005, s. 117).

Asi Tuzlu'nun şiirleri ve yazıları pek çok yayın organında çıkmıştır. Yurt Gazetesi ve Kardeşlik Birliği Sesi'nde şiirleri, hoyratları, röportajları ve düz yazıları düzenli olarak yayımlanmıştır. Kut'ta çıkan Sanat Dergisi'nde de yazı ve şiirleri yer almıştır. Şiirlerini hem hece hem de

serbest ölçüyle yazmıştır. Irak Edebiyatçılar Birliği ve Arap Edebiyatçılar Birliği üyesidir. 1970 yılında camilerde ve Hüseyiniye'lerde Kur'an-ı Kerim okumuştur. Güzel bir sese sahip olduğu bilinmektedir.

Şairin üç çocuğu vardır: Emel, Cinan ve Rana. 1989 yılından bu yana Tuzhurmatu Nüfus Dairesi'nde memur olarak çalışmaktadır. Şiir dışında hat sanatıyla da ilgilenmektedir. Devletten hiçbir destek görmemiş, kiracı olarak yaşamını sürdürmüştür. Kendisine ait en bilinen sözü şudur: "Az konuşup çok işle." Şairin bugüne kadar basılmış kitabı bulunmamaktadır.

Edebi Şahsiyeti

Asi Tuzlu'nun asıl adı Asi İsmail Hüseyin'dir. 1 Temmuz 1953 tarihinde Irak'ın Selahaddin iline bağlı Tuzhurmatu'da doğmuştur. Hem Arapça hem de Türkmençe dillerinde eserler veren bir şair ve yazardır. Evlidir ve üç çocuğu vardır: Emel, Cinan ve Rana.

Asi Tuzlu çeşitli edebiyat birliklerine üyedir. 1 Haziran 1993 tarihinden itibaren Irak Edebiyat ve Yazarlık Genel Birliği üyesidir. 1995 yılından itibaren Arap Yazarlar Birliği'ne üye olmuştur. Bunların yanı sıra Türkmen Yazarlar Birliği'nin de üyesidir. Halihazırda emekli olup edebi çalışmalarına devam etmektedir.

Şair, şiir kitapları, kısa şiirler ve dörtlükler alanında eserler vermektedir. 1970 yılından bu yana şiirleri, makaleleri ve şairlerle yaptığı röportajlar Yurt Gazetesi'nde yayımlanmaktadır. Eserlerinden parçalar pek çok dergide yer almıştır. Kuveyt'te çıkan Kız Kardeşimiz, Vatanın Gözcüleri, Kardeşlik ve Birlik Sesi dergilerinde şiirleri yayımlanmıştır. Türkiye'de çıkan Türkmen Fotoğrafçılığı gazetesinde de eserleri yer almıştır.

Asi Tuzlu, Irak içinde ve dışında pek çok kültürel, sanatsal ve edebi festivale katılmıştır. Çeşitli dini ve ulusal etkinliklerde de yer almıştır. 2003 yılından sonra yetkililer ve bakanlar tarafından çeşitli ödüllere layık görölmüştür.

İlk kitabı olan Hayattaki Acılık ve Tatlılık, şiir ve deyişlerden oluşmaktadır. Bu kitabın ilk baskısı 2004 yılında yapılmıştır. İkinci baskısını kendi özel masraflarıyla bastırmıştır. Basımı için henüz imkân bulamadığı bazı edebi şiir kitapları ve el yazması eserleri de bulunmaktadır. şair, bu eserleri yayımlamak için çalışmalarını sürdürmektedir.

şairin Yayımlanmamış Eserleri

Bu bölümde şairin daha önce herhangi bir mecrada yayımlanmamış eserleri derlenmiş ve incelenmiştir. Eserler, şairin kişisel arşivinden ve ailesinin sağladığı kaynaklardan temin edilmiştir. Bu eserler ilk kez bu çalışmada okuyucuyla buluşmaktadır. şairin yayımlanmamış eserleri incelendiğinde on şiirden oluşan bir külliyyat karşımıza çıkmaktadır. Bu şiirler farklı dönemlerde kaleme alınmıştır. 1980'li yıllarda yazılan şehit Annelerine ve Sorma Benden adlı şiirler, şairin o dönemde yaşanan savaş ve acıları nasıl hissettiğini göstermektedir. 1990'lı yıllarda ise Güzel Yurdum, Kerkük ve Filistin adlı şiirler yazılmıştır. Bu şiirler vatan sevgisini ve mazlum halkların acısını dile getirmektedir.

2000'li yıllarda kaleme alınan eserler arasında Edebiyata ve Kaleme Sevgi, Allah'ın Yardımı ve Zafer Yakındır, Hak Batıla Galip Geldi, Kербela'da Hüseyin ve Asla Boyun Eğilmez yer almaktadır. Bu şiirler dini duyguları, toplumsal direnişi ve adalete olan inancı işlemektedir.

Kerbela'da Hüseyin adlı şiir ise eserin insani ve dini boyutunu en güçlü biçimde yansıtan eserlerden biridir.

Bu eserler bir bütün olarak değerlendirildiğinde Asi Tuzlu'nun şiir dünyasının ne kadar geniş bir yelpazeye yayıldığı görülmektedir. Şair yalnızca kendi halkının değil, tüm mazlum milletlerin sesi olmak istemiştir. Bu yayımlanmamış eserler, Asi Tuzlu'nun edebi kişiliğini ve milli duygularını anlamak açısından büyük önem taşımaktadır.

Şiirlerin incelenmesi:

1. Hacı Haşim Nuri Muhtaroğlu'nu Anarken

Hacı Haşim Nuri Muhtaroğlu, şehit Ali Haşim Muhtaroğlu'nun Babasıdır. Tuzlu, şiirinde Hacı Haşim'in hayatı boyunca tüm sıkıntılara rağmen Türkmen halkının haklarını savunduğunu ve bu uğurda hiç bir zaman mücadelesinden geri kalmadan büyük fedakârlıklar yaptığını dile getirir. Şair onun güzel ve etkili sözleriyle insanların sıkıntılarını, ihtiyaçlarını ve dertlerine çare olduğu, gönüllere dokunduğu vurgulanır.

Her insanın peşinde bir gizli ecel gezer
Kalmaz hiç bir emele canından olur bezer
Bıkmadınız hayattan çok günler çektin azar
Bu Türkmen davasında yazıldı altun adın
Yıllarca anarız biz inkâr olmaz cihadın

Bu şiir, Hacı Haşim Nuri Muhtaroğlu'nun vefatı üzerine yazılmış bir şiirdir. Şair, ölümün kaçınılmazlığını “gizli ecel” ifadesiyle anlatır. Hacı Haşim'in hayatı boyunca çektiği sıkıntılar, Türkmen davası uğruna verdiği mücadele ve fedakârlıklar dile getirilir. Onun isminin Türkmen mücadelesinde silinmeyecek bir yere sahip olduğu, mücadelesinin inkâr edilemeyeceği belirtilir. Şiir, kaybın acısını ve vefanın sürekliliğini yansıtır.

Türkmen hakkını savundun kendini hayat boyunca
Çok dertlere çare oldun hoş dille inci inci
Büyük kahraman idin inan hacı sen bence
Herkesi kardeş idin seni severdi millet
İnan ki ben bilirim ne kadar çektin illet

Bu şiirde şair, Hacı Haşim'in hayatı boyunca Türkmen halkının haklarını savunduğunu ve bu uğurda büyük fedakârlıklar yaptığını dile getirir. Onun güzel ve etkili sözleriyle insanların dertlerine çare olduğu, gönüllere dokunduğu vurgulanır. Şair, Hacı Haşim'i gerçek bir kahraman olarak gördüğünü ifade eder. Herkesi kardeşçe yaklaşması sayesinde halk tarafından sevildiği gönüllerde büyük iz bıraktı. Son dizelerde ise onun bu dava yolunda çektiği sıkıntıların ve zorlukların yakından bilindiği ifade edilerek duyulan saygı ve vefa dile getirilir.

İnan bir çadır gibi bizleri kucaklardın
Bizlere hor bakanın sözlerinle dağlardın
Her bir fakir yoksula gizli gizli ağlardın arkandan ey azizim işte bu kaldı sana
Onun için bu gönüller şimdi yanıyor sana

Bu dizelerde şair, merhumun merhametini ve koruyucu kişiliğini güçlü benzetmelerle anlatır. Onun bir çadır gibi herkesi kucakladığı, dışlanan ve hor görülen insanlara karşı ise sözleriyle dimdik durduğu ifade edilir. Fakir ve yoksulların derdiyle içten içe dertlendiği, onların acılarını kendi acısı gibi yaşadığı vurgulanır. Son bölümde ise, geride kalanların gönlünde onun yokluğunun derin bir sızıya dönüştüğü, bu acının hâlâ yandığı belirtilerek duyulan özlem ve vefa duygusu dile getirilir.

Hapishaneler de genç ömrünü çürüttün
O günlerin üstüne bir beyaz perde örttün
Türkmeni savunmak için imama elini sürttün
Her şeyini yan bırakıp bu davaya girdiniz

Mazlum hakkını almak için yiğit gibi durdunuz

Bu dizelerde şair, merhumun gençliğini zorluklar ve baskılar içinde geçirdiğini vurgular. Hapishane ifadesiyle çekilen çileler ve haksızlıklar anlatılır; buna rağmen yaşanan acıların üzerine kin değil, sabır ve bir beyaz perde çektiği belirtilir. Türkmen davasını savunmak uğruna inancı ve vicdanıyla hareket ettiği, kutsal değerlere sığınarak mücadele verdiği ifade edilir. Son bölümde ise, şahsi hayatını ve çıkarlarını bir kenara bırakıp mazlumun hakkı için dimdik duran, yiğitçe ve onurlu bir duruş sergileyen bir dava adamı olduğu belirtilir.

Bir acı hastalığın ardından kurtulmadın

Hep yüzünü güler gördük hiç bir gün aldırmadın

Yiğitliğin mertliğin unutmayız biz adın

Bu adınla her zaman bizler güvenç duyarız

Yürürüz izlerinde düşman gözün oyarız

Bu dizelerde, merhumun uzun ve acı bir hastalıkla verdiği mücadeleye rağmen hayata karşı metanetini kaybetmediği anlatılır. Çektiği sıkıntılara aldırmadan çevresine her zaman güler yüzle yaklaştığı vurgulanır. Yiğitliği ve mertliğiyle hafızalarda silinmez bir iz bıraktığı, adının Türkmen toplumu için bir güven ve onur kaynağı olduğu ifade edilir. Son dizelerde ise, onun bıraktığı mirasın yalnızca hatıra değil, bir yol ve duruş olduğu; izinden yürüyerek mücadeleyi sürdüreceklerine dair kararlılık dile getirilir.

İnanmadığ semadan bir yıldız kimin aktın

Hayatından hayır görmedin ne çabuk büküldü tahtın

Gam yemeriz arkandan sen bir yiğit bıraktın

Oğlun yiğit Alinin arkasındayız her an

Canlarını feda etmiş ona oluruz kalkan

Bu dörtlükte şair, beklenmedik ve erken bir kaybı “semadan kayan bir yıldız” imgesiyle dile getirir. Merhumun hayatı boyunca yeterince

huzur ve karşılık göremediği, kaderin ona ağır davrandığı ifade edilir. Ardından gelen dizelerde, geride bıraktığı en büyük mirasın yiğit bir evlat olduğu vurgulanır. Oğul Ali'nin babasının yolunu sürdürecektir bir değer olarak görüldüğü, toplumun ona sahip çıkacağı ve gerektiğinde canıyla kalkan olacağı söylenerek sadakat, vefa ve süreklilik duygusu öne çıkarılır.

Ömür boyu bu halka çok hizmetler gösterdin

Sakladın gizli gizli gönülde vardı derdin

Bu mazlum tuz halkını hoş günlerde isterdin

Ama ne fayda ecel aldı seni bizlerden

Gönülde hasret kaldı doymadık biz sizlerden

Bu dizelerde merhumun hayatı boyunca halka adanmış bir ömür sürdüğü, yaptığı hizmetleri gösteriştense uzak ve samimi bir şekilde gerçekleştirdiği anlatılır. İç dünyasında halkın derdini taşıdığı, özellikle mazlum Tuz halkının daha iyi ve mutlu günler görmesini gönülden istediği vurgulanır. Ancak kaderin buna izin vermediği, ecelin onu sevdiklerinden erken ayırdığı ifade edilir. Son dizelerde ise, onun yokluğunun büyük bir özlem ve eksiklik bıraktığı; halkın ondan doyasıya faydalanamadan ayrılmak zorunda kaldığı derin bir hasret duygusuyla dile getirilir.

O günden sen gitmişsin al kan dolmuş gözümüz

Gam hasret vatanımızdı gülmüyor hiç yüzümüz

Ne kadar bir hakkında yazsak bitmez sözümüz

(Asi Tuzlu) umar ki o dünyanız şad olsun

Kalanlara baş sağlığı mekânın cennet olsun

Bu beyitte şair, merhumun vefatının ardından yaşanan derin üzüntüyü ve gözlerdeki kan dolmuşluk benzetmesiyle acıyı dile getirir. Halkın, vatanın hasreti ve gamıyla yüzlerinin artık gülmediği vurgulanır. Merhum hakkında söylenecek sözlerin bile yetersiz kaldığı belirtilerek onun büyüklüğü ve değerine dikkat çekilir. Beyit, merhum için rahmet ve cennet dileğiyle, geride kalanlara başsağlığı temennisiyle son bulur.

Bir keder sarmışsa ruhum ansızın geldi neden pek sarmamışsada yüzüm can sıkılmış aniden ufuk efkarım dağılmış kap karanlıktı gönül şemsi emelim aysa batmış doğuştan çıkmadan çıkmıyor titrek dudaklardan sözüm dilsizler gibi dilsiz mi ? Oldum ben azizim dil ağızdan bıkmadan dilliler ölse bile şairde aksamaz

Bu uzun beyitte şair, ansızın gelen bir kederin ruhunu sarışını ve bununla birlikte yüzünde ve iç dünyasında oluşan sıkıntıyı ifade eder. Duygusal karmaşa, karanlık bir gönül ve dağılmış ufuk imgeleriyle aktarılır. Şair, duygularını ifade etmekte zorlanırken, sözlerinin titrek ve dilsizler gibi çıktığını belirtir; yani içten gelen duyguların tam olarak dile gelmediğini vurgular. Buna rağmen, aziz bir amaç uğruna, söz ve duyguların şairde asla kaybolmayacağı, ölüm bile olsa bu ruhun ve ifadenin devam edeceği dile getirilir. Beyit, içsel sancı, kararlılık ve şairin bitmeyen ifadesi temasını işler.

Yazık olsun el ele çaldı bütün ehl zaman halk beğendi ne güç etti savaşırken Tuz gençleri öldüler sağ olsun diye ol remiz hürriyet vatan git şehit oğlu şehitsin müjde ver ecdadına ödedin borcu sen ol akıbet cennet mekân

Bu beyitte şair, Türkmen gençlerinin vatan ve hürriyet uğruna verdikleri mücadeleyi dile getirir. “El ele çaldı bütün ehl zaman” ifadesiyle, zamanın tüm zorluklarına rağmen birlik içinde oldukları anlatılır. Tuz halkının bu mücadelede gösterdiği fedakârlık ve cesaret övülür. Şehit olanların, ödedikleri borcun ecdada ve millete olan sorumluluğun bir parçası olduğu, sonunda akıbetlerinin cennetle mükâfatlandırılacağı belirtilir. Beyit, milli kahramanlık, fedakârlık ve kutsal görev bilinci temalarını işler.

2. Şehit Ali Haşim Muhtaroglu ile İlgili Bilgiler

Ali Haşim Muhtaroglu, Irak Türkmenlerinin önde gelen siyasi ve toplumsal liderlerinden biri olup, Türkmen hakları mücadelesindeki kararlı duruşu nedeniyle "Bayrak Şehidi" olarak anılmaktadır.

Hayatı

Ali Haşim Muhtaroglu, 1965 yılında Tuzhurmatu'da doğdu. Teknik Yüksekokul mezunuydu. 2003 yılından sonra Türkmen siyasi hareketi içinde aktif görev aldı ve Irak Türkmen Cephesi'nin Selahaddin teşkilatını kurarak bölgedeki Türkmen siyasi örgütlenmesinin güçlenmesinde önemli rol oynadı. 2009 yılında Selahaddin İl Meclisi üyeliğine seçildi; 2011-2013 yılları arasında da ITC Başkan Yardımcılığı görevini yürüttü.

Muhtaroglu, özellikle Tuzhurmatu ve çevresinde yaşayan Türkmenlerin güvenliği, siyasi temsil hakkı ve milli kimliğinin korunması için mücadele etti. Türkmenlerin maruz kaldığı saldırılara karşı sesini yükselten isimlerden biri oldu ve Türkmenlerin birlik içinde hareket etmesi gerektiğini savundu.

2012-2013 yıllarında Tuzhurmatu'da Türkmenlere yönelik artan saldırılar karşısında aktif bir direniş ve protesto sürecinin öncülerinden biri oldu. Türkmen toplumunun güvenliğinin sağlanması için daha güçlü tedbirler alınmasını savunuyordu.

Neden “Bayrak Şehidi” ?

Haziran 2013'te Tuzhurmatu'da Türkmenlere yönelik saldırıları protesto eden gösteriler sırasında kurulan çadırda Türkmen bayrağı dalgalandırılıyordu. Muhtaroglu'nun, yapılan baskılara rağmen bayrağın indirilmesine karşı çıktığı ve geri adım atmadığı aktarılmaktadır. Bu nedenle Türkmenler arasında "Bayrak Şehidi" unvanıyla anılmaya başlandı.

25 Haziran 2013'te Tuzhurmatu'da Türkmenlere yönelik saldırıları protesto eden gösteriler sırasında düzenlenen intihar saldırısında, ITC Başkan Yardımcısı olarak görev yapan Ali Haşim Muhtaroglu hayatını kaybetti. Aynı saldırıda Selahaddin Vali Yardımcısı Ahmet Koca ve çok sayıda Türkmen de şehit oldu. Türkmen toplumunda Ali Haşim Muhtaroglu; cesareti, milli kimliğe bağlılığı ve Türkmen davasına adanmış hayatıyla hatırlanmaktadır. Her yıl şehadet yıldönümünde anılmakta, Türkmen siyasi hareketinin sembol isimlerinden biri olarak kabul edilmektedir.

3 . Türkmenelinin Mücadeleci Şehidi Ali Haşim Muhtaroglu Hakkında Şairin Yazdığı Şiirlerin İncelenmesi:

Muhtar oğlu

Candan sana selam olsun

Tüm gönüller mutlu olsun

Kazanman kutlu olsun

Ali Haşim Muhtaroglu

Bu dördlükte şair, Ali Haşim Muhtaroglu'na içten ve samimi selamlarını iletir. Ona olan sevgiyi ve saygıyı dile getirir. Halkın gönüllerinin onun varlığından mutluluk duyduğu, başarılarının kutlu ve değerli olduğuna dair iyi dilekler sunulur.

Tanrı seni incitmesin

Mumun yansın hiç bitmesin

Senden bu sevgi gitmesin

Ey azizim Muhtaroglu

Bu dördlükte şair, Muhtaroglu'na korunma ve devamlı sevgi temennisinde bulunur. Allah'tan onu koruması, sevgisinin ve değerinin

kaybolmaması dileği ifade edilir. “Mumun yansın hiç bitmesin” benzetmesiyle, onun ışığının ve etkisinin sürekli olmasını ister.

Dünya durdukça durasın

Her bir işin olsun kolay

O dünyanı kazanasın

Ey sevgili Muhtaroğlu

Bu dörtlükte şair, Muhtaroğlu'nun hayatının ve yaptığı işlerin kolay ve başarılı geçmesini diler. Ayrıca, onun öbür dünyada kazançlı ve ödüllendirilmiş olmasını temenni eder. Genel olarak, başarı, huzur ve övgü temalarını işler.

Sen babalık ettin bize

Kuvvet gelsin gönülünüze

Bağlanmışız bizler size

Ağabeyim Muhtar Oğlu

Bu dörtlükte şair, Muhtaroğlu'na duyulan derin saygı ve bağlılığı ifade eder. Onun bir baba gibi rehberlik ve koruma sağladığını belirtir. Halkın ona bağlandığı ve ondan güç aldığı vurgulanır. “Ağabeyim” ifadesiyle hem yakınlık hem de hürmet gösterilir.

Daim varsın gönlümüzde

Bir şarkısın dilimizde

Kahramansın ilimizde

Canım ruhum Muhtar Oğlu

Bu dörtlük, Muhtaroğlu'nun kalplerde ve halkın gönlünde sürekli varlığını sürdürdüğünü dile getirir. Onun adının ve anısının dillere şarkı gibi yerleştiği, il ve toplum açısından bir kahraman olarak görüldüğü belirtilir. Şair, onun halk için manevi bir değer ve can yoldaşı olduğunu vurgular.

Sensin ışık yolumuzda

Bekçi duran solumuzda

Başta taşsın yurdumuzda

Ey vefalı Muhtar Oğlu

Bu dörtlükte şair, Muhtaroğlu'nun rehberlik eden bir ışık ve yol gösterici olduğunu ifade eder. Halkın güvenliği ve savunması için bekçi gibi durduğu, yurt ve toplum için önemli bir değer ve lider konumunda olduğu belirtilir. "Başta taşsın" ifadesiyle de onun saygın ve önde gelen bir şahsiyet olduğu vurgulanır.

İğne ile kuyu kazarız

Bizler tarih yazarız

Yeterki emir ver biz hazırız

Yanımdayız Muhtar Oğlu

Bu dörtlükte şair, Muhtar Oğlu'na duyulan bağlılık ve kararlılığı vurgular. Halk, zorluklara göğüs gererek büyük işler başarabileceğini ifade eder; "iğne ile kuyu kazarız" ifadesiyle küçük ama kararlı adımların büyük sonuçlar doğuracağı anlatılır. Tarih yazma metaforu, toplumsal mücadele ve başarıyı temsil eder. Şair, Muhtaroğlu'nun yanında olduklarını ve emir verildiğinde her şeye hazır olduklarını belirtir.

Sen kahraman bir Türkmensin

Akar durmaz bir pınarsın

Her bir zaman yüzü aksın

Millet içeri Muhtar Oğlu

Bu dörtlükte şair, Muhtaroğlu'nun kahraman ve canlı bir lider olduğunu ifade eder. Ona, tükenmez ve durmaksızın akan bir pınar benzetmesi yapılır; yani sürekli halkına güç ve destek sağlar. "Her bir zaman yüzü aksın" ile onun her zaman etkili ve görünür olmasını diler. Son dizide ise, milletin onun etrafında toplandığı ve desteğini sunduğu belirtilir.

Seni ederim tebrik candan

Sensin bize tek kumandan

Sana biz oy veririz kandan

Söz vermişiz Muhtar Oğlu

Bu dörtlük, Muhtaroğlu'na duyulan takdir ve bağlılığı dile getirir. Şair onu tek kumandan olarak görür ve desteğini ciddiyetle ifade eder. “Sana biz oy veririz kandan” ifadesiyle, hem siyasi hem de manevi bir sadakat gösterilir. Son dizede, verilen sözün ve bağlılığın samimiyeti vurgulanır.

Bu sözümüz gerçekleşti

Bütün Türkmenler birleşti

Seni tek bir önder seçti

Kalk yüksek dur Muhtar Oğlu

Bu dörtlükte şair, daha önce verilen sözlerin yerine getirildiğini ve Türkmen halkının birlik içinde hareket ettiğini vurgular. Türkmenlerin ortak irade göstererek Muhtaroğlu'nu lider olarak seçtiği ifade edilir. “Kalk yüksek dur” söylemiyle, ona dik durması, onurlu ve güçlü bir liderlik sergilemesi çağrısında bulunulur. Dörtlük, birlik, liderlik ve kolektif irade temasını işler.

Sevgin coşar gönlümüzde

Sana destek kalırız bizde

Başarılar görevinizde

(Asi)diler Muhtar Oğlu

Bu dörtlükte şair, Muhtaroğlu'na duyulan sevgi ve bağlılığın halkın gönlünde coşkulu bir şekilde yaşadığını dile getirir. Halkın her şartta ona destek vermeye devam edeceği belirtilir. Görevinde başarı dilekleri sunularak şair, iyi temennilerle tamamlanır. Bu bölüm, sadakat, destek ve umut duygularını ön plana çıkarır.

Çağır yanına geleyim

Berberce gülelim

O günden sen gitmişsin

Kalem tutmuyor elim

Bu dörtlükte şair, Ali Haşim Muhtaroglu'na duyduğu derin özlemi dile getirir. Onunla yeniden bir araya gelme arzusu, geçmişte paylaşılan samimi anıların hatırlanmasıyla ifade edilir. Muhtaroglu'nun vefatından sonra şairin iç dünyasında oluşan büyük boşluk, "kalem tutmuyor elim" ifadesiyle anlatılır; bu durum, yaşanan acının sanat ve üretkenlik üzerindeki etkisini gösterir.

Söyledin ince ince

Sevgin vardı her gence

İnan ki ey azizim

Çok azizdin bence

Bu dörtlükte şair, Ali Haşim Muhtaroglu'nun hitap üslubunun yumuşaklığını ve insanlara sevgiyle yaklaşımını vurgular. Özellikle gençlere olan ilgisi ve şefkati ön plana çıkarılır. "Çok azizdin bence" ifadesiyle, onun şahsiyetinin hem bireysel hem de toplumsal da ne kadar değerli olduğu belirtilir. Dörtlük, sevgi, saygı ve örnek insan temasını işler.

Karartın gönlümüzü

Bağladın dilimizi

Sen gideni başkanım

Kimse aramıyor bizi

Bu dörtlükte şair, Ali Haşim Muhtaroglu'nun vefatının halk üzerinde bıraktığı derin etkiyi dile getirir. Onun yokluğu, toplumun gönlünde karanlık ve sessizlik yaratmıştır. "Bağladın dilimizi" ifadesiyle, halkın kendini sahipsiz ve çaresiz hissettiği anlatılır. Muhtaroglu'nun ardından kimsenin halkı arayıp sormadığı belirtilerek lider eksikliği vurgulanır.

Sen idin yurdu tutan

Sen idin bize vatan

Yerini kimse almaz

Gelse yüz bin komutan

Bu dörtlükte Muhtaroglu'nun halk için taşıdığı merkezi rol vurgulanır. O, yalnızca bir lider değil; yurdu ayakta tutan, vatana katan bir şahsiyettir. Şair, onun yerinin doldurulamayacağını, sayısız komutan gelse bile onun bıraktığı boşluğun dolmayacağını ifade eder. Bu bölüm, liderlik ve vazgeçilmezlik temasını işler.

Minerdin meydan ata

Gezerdin tüm beyatı

O günden şehit oldun

Sahipsizdir Hurmatu

Bu dörtlükte Muhtaroglu'nun halkla iç içe, cesur ve öncü bir lider olduğu anlatılır. Meydanlara çıkması, halkın arasında dolaşması onun mücadelecî yönünü simgeler. Şehit olduktan sonra Hurmatu'nun sahipsiz kalması, liderin kaybının bölge üzerindeki etkisini açıkça ortaya koyar.

Sensiz yüzümüz gülmez

Kimse derdimiz bilmez

Bence senin gibi bir yiğit

Daha bizim için gelmez

Bu dörtlükte şair, Muhtaroglu'nun yokluğunda halkın mutsuzluğunu ve yalnızlığını dile getirir. Onun halkın derdini anlayan, sorunlara sahip çıkan eşsiz bir yiğit olduğu vurgulanır. Şair, onun gibi bir kahramanın bir daha gelmeyeceğine inanır.

Asi Tuzlu yazarın

Çeker millet azarın

Get ey bayrak şehidi

Nurla dolsun mezarın

Son dörtlükte şair, mahlasıyla kendini tanıtır ve milletin çektiği sıkıntılara dikkat çeker. Ali Haşim Muhtaroglu'na "bayrak şehidi" sıfatı

verilerek onun mücadelesinin kutsallığı vurgulanır. Şair, onun mezarının nurla dolmasını dileyerek şiiri dua ile tamamlar.

Sonuç

Bu çalışmamızda incelenen şiirler, Türkmen halkının tarihî ve toplumsal mücadelesini, kültürel değerlerini ve vatan sevgisini yansıtmaktadır. Şairler, toplumsal bilinç, birlik ve beraberlik, seçimlere katılım, vatan savunması, dil ve kültüre sahip çıkma gibi temaları eserlerinde işlemektedir. Şiirler, hem edebî bir değer taşır hem de toplumsal bir mesaj verir. Türkmen gençliği ve gelecek kuşaklar için bu eserler, kültürel ve tarihsel mirasın korunması açısından büyük öneme sahiptir. Şiirler aracılığıyla halkın birlik ve beraberliği, cesareti ve vatan sevgisi nesiller boyu aktarılacaktır. Şair, şiirlerinde Türkmen toplumunda önde gelen şahsiyetleri ve mücadeleciler insanları dile getirmiştir. Bu şahsiyetlerden Merhum Hacı Haşim Muhtaroglu ve oğlu bayrak şehidi Ali Haşim Muhtaroglu ile ilgili geniş kapsamlı bir şekilde şiir yazmıştır. Çalışmamızda bu konuları ele alarak incelenmiştir. Çalışma sonunda şairi kaleme aldığı eserdeki konumuzla bağlantılı olarak ekler kısmında fotoğraflarla sonlanmıştır.

KAYNAKÇA

- Artun, E. (2004). Âşıklık geleneği ve âşık edebiyatı. Karahan Kitabevi, s. 78.
- Başgöz, İ. (1986). Türk halk şiirinde anlam ve yapı. Kültür Bakanlığı Yayınları, s. 203.
- Boratav, P. N. (1973). Türk halk edebiyatı. Gerçek Yayınevi, s. 67.
- Elçin, Ş. (1993). Halk edebiyatına giriş. Akçağ Yayınları, s. 112.
- Günay, U. (1999). Türkiye'de âşık tarzı şiir geleneği ve rüya motifi. Akçağ Yayınları, s. 156.
- Hürmüzlü, E. (2003). Irak Türkleri. Kerkük Vakfı Yayınları, s. 88.

- Köprülü, M. F. (1962). Türk saz şairleri. Milli Kültür Yayınları, s. 45.
- Oğuz, M. Ö. (2001). Türk halk edebiyatı el kitabı. Grafiker Yayınları, s. 89.
- Sakaoğlu, S. (2004). Türk halk şiiri. Akçağ Yayınları, s. 34.
- Şükür, N. (1997). Kerkük hoyratları ve mânileri. Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, s. 52.
- Bayatlı, N. (2005). *Irak Türkmen edebiyatı tarihi*. Kerkük Vakfı Yayınları, s. 117.
- Hürmüzlü, E. (2003). *Irak Türkleri*. Kerkük Vakfı Yayınları, s. 88.
- Şükür, N. (1997). *Kerkük hoyratları ve mânileri*. Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, s. 52.
- Bayatlı, N. (2005). *Irak Türkmen edebiyatı tarihi*. Kerkük Vakfı Yayınları, s. 117.
- Hürmüzlü, E. (2003). *Irak Türkleri*. Kerkük Vakfı Yayınları, s. 88.
- Şükür, N. (1997). *Kerkük hoyratları ve mânileri*. Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, s. 52.
- Asaf Oğlu, A. Ben Katılım Seçime. (Şiir metni, karşılık şiiri esas alınarak incelenmiştir).
- Asi Tuzlu. Aksu Faciası (16 Temmuz 2006) Üzerine Yazılan Şiirler. Sözlü ve yazılı derleme.
- Asi Tuzlu. Ali Haşim Muhtaroglu'na İthafen Yazılan Şiirler. El yazması şiir metinleri ve sözlü aktarım, Tuzhurmatu, 2014.
- Asi Tuzlu. Telafer, Kerkük, Tuzhurmatu ve Türkmen Kimliği Üzerine Yazılan Şiirler.
- Derleme Şiirler. Ana Dilim, Seçim, Birlik ve Türkmen Kimliği Temalı Şiirler. Aile arşivi ve sözlü kültür aktarımı.

وقائع المؤتمر الدولي الرابع (التعليم العالي وقضايا المجتمع المعاصر) ٢٠٢٦/٥/٧-٦

Emel. Türkmençe Dilimiz. (Irak Türkmen Cephesi'nin kuruluşu münasebetiyle yapılan etkinlikte okunmuş şiir).

Merhum Hacı Haşim Nuri Muhtaroğlu, Şehit Ali Haşim Muhtaroğlu'nun Babası.

Bayrak Şehidi Ali Haşim Muhtaroğlu

وقائع المؤتمر الدولي الرابع (التعليم العالي وقضايا المجتمع المعاصر) ٢٠٢٦/٥/٧-٦

Bayrak Şehidi Ali Haşim Muhtaroglu.

Türkmeneli'nin yiğit Aslanı bayrak şehidi Ali Haşim Muhtaroglu شهيد الراية التركمانية الأسد علي هاشم مختار اوغلو رحمة الله عليه بحق هذه الايام المباركة